

Секція 4
Проблеми підготовки спеціалістів
з економічної кібернетики

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В СИСТЕМІ ОСВІТИ

К.е.н. Н. І. Волкова

Одеський національний політехнічний університет
Україна, м. Одеса

Входження України в світовий ринок техніки, технології та праці потребує від неї постачання на ринок продукції і послуг, відповідних до потреб світового суспільства. Рівень освіти стає необхідною умовою виконання цієї потреби.

Характерною тенденцією, яка визначає динаміку цієї сфери, є переміщення попиту на робочу силу в бік високої кваліфікації і компетентності.

Нові стратегії професійної освіти повинні все більше орієнтуватися на підтримку та використання ринкового механізму, урахування різноманітності економічної діяльності, значної диференціації вимог до рівня кваліфікації та профілю компетентності робочої сили. Інформація та комунікація при цьому мають не тільки пізнавальний зміст, але й стають потужною силою в процесі організації інноваційної діяльності.

Сучасні інновації в системі вищої освіти направлені на пошук оптимального співвідношення між традиційними технологіями та нововведеннями, які обумовлені соціальними, економічними, технологічними змінами в суспільстві.

При розробці моделі інформаційного забезпечення інновацій в навчальному процесі пропонуються такі напрямки:

- оптимально співвідносити нові технології до існуючих;
- при впровадженні нових методів і засобів слід домагатися вирішення головного завдання – створення стимулюючого середовища, яке надає студенту можливість думати, аналізувати, ек-

периментувати і осмислювати навчальний матеріал в індивідуальному темпі і режимі;

- провідним методологічним фактором повинно стати забезпечення кожному студенту статусу суб'єкта самостійної навчальної діяльності та спілкування, застосування у навчальному процесі різноманітних методів педагогічної, гуманістичної взаємодії, співтворчості, співробітництва;

- при активізації самостійної роботи студентів основну увагу зосередити не на екзаменах, а на навчальному процесі;

- перетворення навчального процесу в своєрідний виробничо-технологічний процес із наперед запроєктованим результатом;

- формування не тільки компетентності професійної, але й соціальної;

- учбові програми, плани, методичне забезпечення, технології навчання повинні відображати потенційні інновації, комбінаторські нововведення та ін.

Незалежно від типу інновації основна підтримка інноваційної діяльності в учбовому процесі складається із забезпечення процесу збору, обробки, аналізу та представлення інформації про її результати.

Основою моделі інноваційних процесів в системі освіти повинна стати єдність функціонального продукту діяльності вищої школи (цілі, плани, програми, методики, технології, професійна компетентність) та психологічного продукту (розвиток студентів як особистостей, соціальна компетентність, зміна в динаміці професійної компетентності викладачів).

КАФЕДРА ЭКИТ - СЭВ
(кафедра Экономической кибернетики и информационных технологий -
Система Экономического Возрождения)

Д.т.н. Е.В. Малахов, к.е.н. В.Я. Погорецкая

Одесский национальный политехнический университет
Украина, г. Одесса
ornev@mail.ru

Развитие национальной экономики, основанное на знаниях, возрастающая с каждым годом потребность в количественных методах анализа, компьютеризация существенной части деятельности общества — все это дало толчок для интенсивного исследования математического направления в экономической науке, которое и привело к выделению понятия, казавшегося тривиальным еще несколько лет назад. Таким феноменом, занимающим в нашей жизни все более значимое место, становится экономическая кибернетика. Экспоненциальный прирост количества информации, циркулирующей сегодня в мире, превратил кибернетику в одно из важнейших условий, определяющих развитие экономики во всех странах мира.

Ещё в начале 60-х годов внедрение автоматизированных систем управления в разнообразных областях требовало специалистов для их создания и эксплуатации. Первым из вузов Одессы на эту потребность откликнулся Одесский политехнический институт (ОПИ). В 1964 г. по инициативе экономиста И.П. Дианова и математика Р.А. Георгалина при поддержке ректора ОПИ С.М. Ямпольского были обоснованы нужды в специалистах по механизированной обработке информации в управлении и получено разрешение на учреждение кафедры „Автоматизация управления и планирования производства“ (АУПП).

Кафедра создана в 1965 в Одесском политехническом институте как основной центр подготовки специалистов особого назначения, потребность в которых была обусловлена необходимостью совершенствования системы управления на основе использования математических методов и вычисли-

тельной техники.

Основатель и первый заведующий кафедрой АУПП И.П. Дианов считал, что экономика требует оптимизации. Соответственно, изначальное название кафедры отражало ее основное назначение и отвечало требованиям к специалистам по автоматизации промышленного производства.

В 1965 г. начался учебный процесс на инженерно-экономическом факультете по двум специальностям: 1738 – „Механизованная обработка экономической информации“ и 1709 – „Экономика машиностроительных предприятий“. Началась работа по отбору кадров, организация обучения молодых преподавателей, налаживание связей с основными институтами кибернетики (г. Киев, г. Москва), приглашение для чтения лекций основных специалистов. Кафедра наращивала потенциал и работала над очень перспективными направлениями совершенствования и повышения эффективности экономики предприятий республики и регионов на базе вычислительной техники. Первый выпуск (1969 г.) отметил в июне 2009 г. свое 40-летие.

О кафедре узнали и заграничные специалисты. Налажены крепкие связи с вузами и предприятиями Германии, Чехословакии, Венгрии, Кубы, где студенты проходили практику, а преподаватели изучали и делились опытом подготовки специалистов данного профиля.

О высоком уровне авторитета преподавателей кафедры за рубежом можно судить хотя бы по такому примеру. Доктор экономических наук, профессор В.М. Португал, следующий заведующий кафедрой, после того как в начале 90-х покинул ОПИ, Одессу и Украину стал профессором, а затем и пожизненным профессором Оклендского университета (Новая Зеландия).

Тогда же в 90-х годах развитие информационной цивилизации и внедрение новых управленческих концепций вызвало необходимость подготовки новой профессиональной (квалификационной ориентации). Это, как

и новый статус Одесского национального политехнического университета (ОНПУ), определило, по мнению ректора ОНПУ академика В.П. Малахова и нового заведующего кафедрой доктора экономических наук, профессора В.К. Кубликова выделение новых приоритетных направлений научных исследований и организации учебного процесса, а, соответственно, и новое название кафедры „Информационные системы в менеджменте“. Профессиональным направлением подготовки студентов является „Экономическая кибернетика“ в отрасли знаний „Экономика и предпринимательство“.

Экономическая кибернетика является результатом интеллектуальной интеграции математики, прогрессивной экономической мысли и перспективных информационных технологий, которые направлены на повышение эффективности управления сложными социально-экономическими системами.

В период экономического возрождения кафедра ЭКИТ является одним из ведущих структурных подразделений института бизнеса, экономики и информационных технологий в составе одесского национального политехнического университета.

Постоянное развитие кафедры осуществляется в направлениях совершенствования системы, форм и методов подготовки специалистов, разработки методического обеспечения учебного процесса, обновления вычислительной техники, повышения квалификации преподавателей путем прохождения стажировок, защит диссертаций, выполнения научно-исследовательских работ по хозяйственной и госбюджетной тематикам.

В разные периоды создания, функционирования и развития кафедры над решением теоретических и практических проблем современности работали известные ученые кафедры. Это и уже упоминавшиеся И.П. Дианов, Р.А. Георгалин, В.М. Португал, В.К. Кубликов, а также А.М. Самойлова, И.П. Продиус, В.Я. Погорецкая, Г.Н. Востров, А.Б. Алёхин и ряд других.

В настоящее время отмечается положительная тенденция в развитии кафедры, ее научных направлений и формировании новых научных школ под руководством доктора технических наук, профессора Е.В. Малахова — „Информационное и математическое моделирование сложноструктурированных предметных областей“, доктора экономических наук, профессора З.Н. Соколовской — „Компьютерное и математическое моделирование сложных экономических систем“; кандидата технических наук, доцента Е.А. Арсирий — „Методы интеллектуального анализа данных“.

Результаты научных исследований кафедры используются в учебном процессе с целью повышения его качества и реализации требований квалификационных уровней подготовки бакалавра, специалиста и магистра экономической кибернетики, а также подготовки кадров высшей квалификации, что находит отражение в научных публикациях, научно-методической и учебной литературе. Широкий спектр научных направлений кафедры определил и разнообразие учебных специализаций: „Информационные системы в менеджменте“ и „Информационные технологии в кредитно-финансовых учреждениях“.

К 46-му году своего функционирования кафедра подошла с хорошо укомплектованным коллективом квалифицированных преподавателей, имея в составе двух докторов и восемь кандидатов наук. Причём, большая часть сотрудников кафедры являются её выпускниками, что подтверждает высокий научный коэффициент кадрового потенциала. Преподаватели кафедры активно участвуют в организации информационных отделов предприятий, компаний и банков г. Одессы и Одесской области, консультировании производственных и финансовых учреждений по вопросам экономического анализа, маркетинговой политики, разработки и внедрения информационных систем и технологий. С 2000 г. кафедру возглавляет доктор технических наук, профессор Е.В. Малахов. Активно работают и делятся опытом ветераны кафедры кандидаты наук, доценты: В.Я. Погорецкая,

Г.В. Шевченко, В.М. Ваташук, А.А. Чугунов, В.Г. Андриенко,
О.В. Пугачевская.

Соответствующая современному уровню материально-техническая база кафедры обеспечивает условия внедрения новых форм организации и проведения учебного процесса, использование дистанционного обучения и мультимедийных курсов.

Широкий спектр дисциплин учебного плана специальности, хорошая теоретическая подготовка и знание основ информационных технологий обеспечивают возможность студентам самостоятельно осваивать новые области знаний, проводить сложный экономический, информационный и технико-технологический анализ на макро- и микро- уровнях.

За 46 лет кафедрой подготовлено более 1,5 тысяч специалистов широкого профиля, за последние пять лет почти 60 магистров, десятая часть которых продолжили обучение в аспирантуре.

Востребованность в выпускниках кафедры по специальности будущего „Экономическая кибернетика“ свидетельствует о том, что более трети из них занимают ключевые должности в организациях и предприятиях различных отраслей народного хозяйства.

Сегодня кафедра ЭКИТ занимает ведущие места среди аналогичных кафедр других учебных заведений Украины, сотрудничает со многими коммерческими, государственными организациями и вузами, что обеспечивает постоянное расширение базы знаний.

Сегодня восстановлены связи с университетами и предприятиями Германии, Болгарии, США, Италии. Поэтому для студентов, успешных не только в профильных дисциплинах, но и знающих иностранные языки предоставляется реальная возможность проходить стажировку-практику или принимать участие в различного рода мероприятиях за рубежом, продолжая распространять и поддерживать авторитет своей кафедры ЭКИТ.

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ З ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЛЯ ГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ

Т.В. Філатова, К.М. В'язовська

Одеський національний політехнічний університет
Україна, м. Одеса
filatovatatyana@mail.ru

Перехід до якісно нового рівня економіки обумовлює необхідність підготовки спеціалістів з певними професійними навичками, котрі дозволять їм забезпечувати економічну та інформаційну безпеку підприємства. У сучасній соціальній ситуації це завдання покладається керівництвом вищих навчальних закладів (ВНЗ). На початку XXI століття проблема економічної безпеки (ЕБ) господарюючих суб'єктів переходить від наукових досліджень та дискусій до необхідності застосовувати ці знання на практиці конкретних підприємств. Тому зростає попит на ринку праці на керівників та спеціалістів різних рівнів, які отримали кваліфікаційну підготовку в цій сфері діяльності. Але в нашій країні система підготовки фахівців подібної кваліфікації майже відсутня.

Підготовка фахівців з ЕБ для господарюючих суб'єктів носить несистемний характер у зв'язку з тим, що в загальній економічній теорії не існує однозначного трактування поняття «ЕБ». Найбільш точним визначенням ЕБ підприємства є стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки та устаткування, прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективне їхнє використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам) [2]. Отже, виходячи з вище сказаного, спеціалісти з ЕБ повинні в своїй професійній діяльності оперативно реагувати на загрози, котрі виникають у підсистемах підприємства.

На основі аналізу потреб системи вищої освіти, головною з яких є відповідність отриманої випускниками ВНЗ кваліфікації вимогам сучасного життя, пропонується механізм підготовки кадрів з економічної безпеки:

1. Встановлення необхідності державного замовлення на спеціалістів да-

ного профілю.

2. Координація у питаннях системи підготовки фахівців між керівниками ВНЗ.

3. Визначення галузі професійної діяльності.

4. Визначення об'єктів професійної діяльності.

5. Встановлення єдиних кваліфікаційних вимог.

6. Визначення професійних задач, котрі повинен вирішувати спеціаліст згідно з видами професійної діяльності.

7. Складання навчального плану дисциплін, котрі підтверджені державними стандартами [3].

8. Впровадження системи контролю якості навчання.

9. Визначення методики оцінки персоналу з економічної безпеки та забезпечення постійного підвищення кваліфікації.

На сьогодні ВНЗ зацікавлені у підготовці фахівців у сфері ЕБ в силу зростаючого попиту на них серед працедавців, але без вирішення організаційних проблем цей напрям не може розвиватися. Головною метою навчання студентів даного профілю є підготовка фахівців в галузі управління безпекою підприємства, здатних професійно, грамотно та відповідно до закону виконувати свої функціональні обов'язки керівників різних структур щодо захисту господарюючих суб'єктів економіки України.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Украинская Межрегиональная Биржа Труда [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://umbt.com.ua/kds.html>.

2. Зубок М. І. Безпека підприємницької діяльності: Нормативно-правові документи комерційного підприємства, банку / М. І. Зубок, Р. М. Зубок. – К. : Істина, 2004.– 144 с.

3. Захарченко В. І., Головченко О. М., Продіус І. П. Підготовка кадрів для забезпечення економічної безпеки в системі правоохоронних органів. / В. І. Захарченко, О. М. Головченко, І. П. Продіус // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2011. - №4. – с. 139-145.